

Exkomunikačná bula z r. 1054

Exkomunikačná bula, ktorú položil kardinál Humbert da Silva Candida (známy tiež ako Humbert z Moyenmontiers) na prestol Chrámu svätej Múdrosti (Agia Sofia) v Konštantínopole dňa 16. júla 1054:

Humbert z Božej milosti svätej Rímskej cirkvi kardinál, biskup; Peter, arcibiskup z Amalfi a Frederik, diakon a kancelár, všetkým synom katolíckej cirkvi.

Svätej a rímskej, prvej a apoštolskej stolici, ako hlave prináleží zvláštna starostlivosť o všetky cirkvi. Pre dosiahnutie pokoja medzi cirkvami a užívajúc milosť ráčila poslať nás, svojich vyslancov, do tohto kráľovského mesta, aby sme podľa toho, ako je napísané, zostúpili a uvideli, či sa zakladá na pravde ten krik, ktorý bez prerušenia z tohto mesta k jej ušiam vystupuje, a ak tak nie je, aby sme to poznali. A preto nech vedia predovšetkým slávni cisári, klérus, senát a ľud tohto mesta konštantínopolského a aj celá katolícka cirkev, že sme tu uvideli veľké dobro, z čoho sa veľmi tešíme v Pánovi, ale aj veľmi veľké zlo, za ktoré sa biedne rmútime, lebo pokiaľ ide o stĺpy cisárske a čestných a múdrych občanov, je toto mesto pravoverné a kresťanské.

Avšak od Michala, pyšne zvaného patriarcha, a od tých, čo nasledujú jeho hlúposť, je do jeho stredu každodenne zasievajú nesmierny kúkoľ bludu.

Lebo oni, tak ako simonisti, predávajú Boží dar. Tak ako vazeľáni kastrujú svojich priateľov a nielen do klerického, ale navyše aj do biskupského stavu ich povyšujú. Tak ako ariáni, znova krstia v mene svätej Trojice pokrstených, najmä latinských veriach. Ako donatisti tvrdia, že okrem Gréckej cirkvi nikde inde vo svete nie je pravá cirkev, ani pravá sviatosť vrátane krstu. Ako nikolaiti obhajujú telesný zväzok a povofujú ho aj posvätným služobníkom oltára. Ako severiáni preklínajú Mojžišov zákon. Ako pneumatomachovia alebo theumachovia vyhodili z vyznania viery vychádzanie Svätého Ducha od Syna. Tak ako manichejci uznávajú okrem iného, že je možné ľubovoľne používať kvasený chlieb na premieňanie. Ako nazaréni sa držia židovského zákona o očistení, takže ani zomierajúce dieťa pred dovŕšením ôsmeho dňa po narodení nepokrstia a žene v dobe menštruácie či pri pôrode v nebezpečenstve smrti nechcú podať Eucharistiu a ak je pohanka, odmietajú ju pokrstiť. A vlasy na svojej hlave i bradu si pestujú, tých, čo si vlasy strihajú a podľa predpisu Rímskej cirkvi bradu holia, nepripúšťajú k prijímaniu.

Pre tieto omyly a iné jeho skutky bol Michal pokarhaný listom nášho pána, pápeža Leva, odmietol však prísť k rozumu. Navyše nás, jeho vyslancov, chcujúcich rozumne zastaviť toľké zlo, nechcel prijať a ani sa s nami zhovárať. V kostoloch zakázal slúženie omši. Latinské chrámy dal však prv zatvoriť a nazvúc ich nekvasenými, slovami a činmi všade, kade chodil, na nich kydal až natoľko, že medzi svojimi synmi preklial (anathema) apoštolskú stolicu, proti ktorej sa doteraz nazýva ekumenickým patriarchom.

Preto my, neznesúc takéto neslýchané urážky na svätú a prvú

Humbertus, Dei gratia cardinalis episcopus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ; Petrus, Amalfitanorum archiepiscopus; Fridericus diaconus et cancellarius, omnibus catholicæ Ecclesiæ filiis.

Sancta et Romana prima et apostolica sedes ad quam tanquam ad caput sollicitudo omnium ecclesiarum specialius pertinet, ecclesiasticæ pacis et utilitatis gratia ad hanc regiam urbem nos apocisarios suos facere dignata est, ut juxta quod scriptum est, descenderemus et videremus, utrum opere completus sit clamor, qui sine intermissione ex tanta urbe conscendit ad ejus aures, aut si non est ita ut sciret. Quamobrem cognoscant ante omnia gloriosi imperatores, clerus, senatus et populus hujus Constantinopolitanæ urbis, et omnis Ecclesia catholica nos hic persensisse magnum unde vehementer in Domino Gaudemus bonum, et maximum unde miserabiliter contristamur, malum Nam quantum ad columnas imperii et honoratos ejus cives sapientes Christianissima et orthodoxa est civitas.

Quantum autem ad Michaelem abusive dictum patriarcham, et ejus stultitiæ fautores, nimia zizania hæreseon quotidie seminantur in medio ejus.

Quia sicut Simoniaci donum Dei vendunt; sicut Valesii hospites suos castrant, et non solum ad clericatum, sed insuper ad episcopatum promovent; sicut Ariani rebaptizant in nomine sanctæ Trinitatis baptizatos, et maxime Latinos; sicut Donatistæ affirmant, excerpta Græcorum Ecclesia, Ecclesiam Christi et verum sacrificium atque baptismum ex toto mundo periisse; sicut Nicolaitæ carnales nuptias concedunt et defendunt sacri altaris ministris; sicut Severiani maledictam dicunt legem Moysis; sicut Pneumatomachi, vel Theumachi absciderunt a symbolo Spiritus Sancti processionem a Filio; Sicut Manichæi inter alia, quodlibet fermentatum fatentur animatum esse; sicut Nazareni carnalem Judæorum munditiam adeo servant, ut parvulos morientes ante octavum a nativitate diem baptizari contradicant, et mulieres in menstruo vel in partu periclitantes communicari, vel si paganæ baptizari contradicant, et capilos capitis ac barbæ nutrientes eos, qui comam tondent, et secundum institutionem Romanæ Ecclesiæ barbas radunt, in communionem non recipiant.

Pro quibus erroribus et aliis factis suis, ipse Michael litteris domni nostri papæ Leonis admonitus respiscere contempsit. Insuper nobis nuntiis illius, causa tantorum malorum rationabiliter reprimere volentibus, præsentiam suam et colloquium denegavit, et Ecclesias ad missam agendum interdixit, sicut et prius Latinorum Ecclesias clauserat, et eos azyrnatas vocans, verbis et factis ubique persecutus fuerat: In tantum, ut in filiis suis anathematizasset sedem apostolicam, contra quam se adhuc scribit ecumenicum patriarcham.

Unde nos quidem sanctæ primæ apostolicæ sedis inauditam

apoštolskú stolicu a chrániac katolícku vieru pred mnohými spôsobmi zničenia, autoritou svätej a jedinej Trojice a tiež apoštolskej stolice, ktorej poslanie vykonávame, tiež pravoverných otcov všetkých siedmych ekumenických koncilov, kliatbu (anathema), ktorú náš najdôstojnejší pápež na tohto Michala a jeho nasledovníkov, ak by len neprišli k rozumu, uvalil, potvrdzujeme.

Michal, nafúkanec medzi patriarchami najmladší, a len z ľudského strachu nositeľ mníšskeho rúcha, teraz však známy tými najhoršími zločinmi, s ním tiež Lev Ochridský zvaný biskup a Michalov kaplán Konštantín, ktorý zneuctiac latinské sviatosti pošliapal ich nohami a všetci ich prívrženci vo vyššie spomínaných bludoch a mienkach, ak ich dôkladne neodvrhnú, nech sú prekliati, prekliati sú so simonistami, valeziánmi, ariánmi, donatistami, nikolaitami, severiánmi, pneumatomachmi, manichejcami a nazarénmi a so všetkými heretikmi, ba aj s diablom a jeho anjelmi. Amen, amen, amen.

Taktiež iná exkomunikácia s týmto obsahom, bola prednesená nahlas pred cisárom a jeho veľmožmi:

Ktokoľvek by vieru svätej rímskej stolice a jej obeť a sviatosti tvrdošijne odmietal, nech je prekliaty, Maranatha, nech sa už nenazýva kresťanom katolíkom, ale kvaseným heretikom (t. j. tým, čo zavrhuje nekvasené v obeť), tak nech je, fiat, fiat, fiat.

contumeliam et injuriam non ferentes, catholicamque fidem subruunt multis modis attendentes, auctoritate sanctæ et individue Trinitatis atque apostolicæ sedis, cujus legatione fungimur; et cunctorum orthodoxorum Patrum ex conciliis septem atque totius Ecclesiæ catholicæ anathemati, quod noster reverendissimus papa itidem Michaeli et suis sequacibus, nisi respiscerent, denunciavit, ita suberibimus.

Michae abusivus patriarcha neophytus, et solo humano timore habitum monachorum adeptus, nunc etiam criminibus pessimis diffamatus, atque cum eo Leo Acridanus episcopus dictus et sacellarius ipsius Michaelis, Constantinus, qui Latinorum sacrificium profanis conculcavit pedibus et omnes sequaces eorum in præfatis erroribus et præsumptionibus, sint anathema Maranatha, cum Simoniacis, Vallesiis, Arianis, Donatistis, Nicolaitis, Severianis, Pneumatomachis et Manichæis, et Nazarenis, et cum omnibus hereticis, imo cum Diabolo et angelis ejus, nisi forte respuerint. Amen, Amen, Amen.

Item alia excommunicatio ibidem facta in præsentia imperatoris et optimalium ejus, viva voce:

Quicumque fidei sanctæ Romanæ et apostolicæ sedis ejusque sacrificio pertinaciter contradixerit, sit anathema, Maranatha, nec habeatur Christianus Catholicus, sed prozymita (qui azymis in sacrificio uti respuunt) hæreticus, fiat, fiat, fiat.

V polovici 11. storočia došlo k zhoršeniu vzťahov medzi Konštantínopolom a Rímom. Po priateľskom liste, ktorý na nátlak cisára podpísal aj konštantínopolský patriarcha Michal Kerullarios, vyslal rímsky pápež na jar roku 1054 posolstvo, aby sa pokúsilo nájsť riešenie nedobrych vzťahov. Jeho členmi boli kardinál Humbert da Silva Candida, pápežov kancelár diakon Fridrich Lotrinský (ktorý sa neskôr stal pápežom pod menom Štefan IX.) a amalfský arcibiskup Peter. 14. apríla 1054 však rímsky pápež Lev IX. zomrel a z právneho hľadiska sa pápežovi vyslanci stali len súkromnými osobami. Na túto skutočnosť však rímskokatolícky kardinál nebral ohľad, hoci o smrti Leva IX. vedel. Keďže patriarcha dlhodobo ignoroval západné posolstvo, položili „delegáti“ na oltár v Chráme sv. Múdrosti (Agia Sofia) bulu, ktorou exkomunikovali patriarchu a jeho stúpencov. Stalo sa tak 16. júla 1054. Pápežovi „vyslanci“ hneď na to opustili cisárske mesto.

O charaktere dokumentu svedčí aj fakt, že keď bol cisárovi predložený grécky preklad exkomunikácie, neveril jeho autentickejši; myslel si, že patriarcha ho dal úmyselne prekrútiť, aby roztržka bola nezvratná. Keď sa však presvedčil o pravom stave vecí, ani on nemohol nezaújať jednoznačné stanovisko, a to tým skôr, že verejná mienka bola úplne na patriarchovej strane. 24. júla synoda zvolaná do Konštantínopolu exkomunikovala pápežových vyslancov a Humbertova bula bola slávnostne spálená. Roztržka však nemusela mať trvalý charakter, lebo vzájomné exkomunikácie sa týkali len určitých osôb, nie spoločenských či inštitúcií ako celku a bol teda priestor pre prípadné nové vyjednávania. Ďalší vývoj to však znemožnil. Na Západe bola udalosť chápaná ako definitívny rozkol a jeho hlavný protagonist, kardinál Humbert, bol v najbližších rokoch rozhodujúcim činiteľom v pápežovom okolí. Ako už bolo spomenuté, jeden z vyslancov, Fridrich Lotrinský sa stal pápežom pod menom Štefan IX.. Neskôr ani politické okolnosti, žiaľ, neboli naklonené pokusom o zmierenie.